

Джералд Даръл - „Градината на боговете“

Когато ѝ дойде времето, пролетта се развихри като пристъп на треска – сякаш целият остров, който неспокойно се мятеше и въртеше в топлото и влажно зимно легло, внезапно потрепери, широко отвори очи и в него започна да пулсира живот под синьото като неразцъфнал зюмбюл небе, в което щеше да се издигне забуленото в мъгла слънце, бледожълто и крехко като току-що изпreden пашкул на копринена буба. За мене пролетта бе един от най-хубавите сезони, защото целият животински свят на острова се движеше и въздухът бе пропит с надежда. Може би тъкмо този ден щях да уловя най-голямата водна костенурка, която бях виждал, или пък щях да проникна в дълбините на загадката как новородена сухоземна костенурка, която излиза от яйцето смачкана и набраздена като орех, само след час е станала двойно по-голяма и поради това почти цялата се е загладила. Навсякъде из острова цареше оживление, чуваше се звънлив екот. Ставах рано, закусвах надве-натри под мандариновите дръвчета, от които вече се носеше аромат, изтръгнат от първите лъчи на топлото слънце, събирах саковете и колекционерските ми кутии, свирвах на Роджър, Пикльо и Посерко и потеглях да изследвам моето царство.

Горе из хълмовете, сред миниатюрните горички от пирен и зановец, където затоплените от слънцето скали приличаха на престарели тюлени, по които бяха плъзнали странни лишеи, костенурките, напуснали зимните си леговища, разбутваха пръстта, под която бяха спали, и бавно, на тласъци изскачаха на огряната от слънце земя. Премигваха и преглъщаха, докато съберат сили и се стоплят, а после бавно потегляха към първата си храна – детелина или млечка, или към някоя едра и бяла прахавица. Както и на някои други места от принадлежащата ми територия, и на хълмовете с костенурките не правех никакви случайни наблюдения: всяка костенурка имаше куп отличителни знаци, по които можех да следя къде се е преместила.

Старателно бях белязал всяко гнездо на ливадарче или черноглаво коприварче, за да следя какво се случва. Белязал бях и всеки тънък като хартия яйчен пашкул на богомолка, всяка паяжина и всеки камък, под който се спотайваше някоя близка на сърцето ми животинка.

Но едва тежкото настъпление на костенурките идваше да ме увери, че пролетта е дошла, защото чак когато зимата наистина си отидеше, костенурките започваха да тропоят и да си търсят другари. Движеха се тромаво в тежките си доспехи като средновековни рицари, тръгнали да се притекат на помощ на изпаднала в беда дама. Щом успееш да утолят глада си, те се оживяваха – ако въобще е възможно с такава дума да се описват костенурките. Мъжките се придвижваха на пръсти, с протегнати вратове, като от време на време спираха и рязко изпищяваха, изненадващо силно и настойчиво. Никога не ми се случи да чуя как някоя женска отговаря на този звънлив вик, наподобяващ лай на пекинез, но по някакъв начин мъжкият откриваше женската и тогава, все така пищящ, започваше битка с нея: блъскаше я с корубата си, като се мъчеше да я вразуми, за да му се подчини, а между всеки два разтърсващи я удара тя невъзмутимо гледаше да се върне към яденето си.

Хълмовете отекваха от резките писъци на чифтосващи се костенурки, клюновете на ливадарчетата непрестанно чукаха и тракаха като в миниатюрна каменоломна, писукането на розовогърдите сипки беше като капчици вода, падащи на равни интервали в локва, а кадънките весело пееха с хрипливи гласове, докато се въргалиха като шарени клоуни из жълтия зановец.

Долу, под хълмовете с костенурките, под старите маслинови горички с килим от виненочервени съсънки, бърдуни и розови циклами, където гнездяха свраки, а сойките стряскаха човек с внезапните си отчаяни крясъци, се намираха старите венециански

солници, ширнали се като голяма шахматна дъска. Квадратите, някои от тях не поголеми от стаичка, бяха очертани от широки, плитки и тинести канали с доста солена вода. Между каналите като в малка джунгла растяха лози, царевица, смокини, домати с острата миризма на вонещици, дини, приличащи на огромни зелени яйца, снесени от някоя митична птица, черешови, сливови, кайсиеви и локуотови дървета, ягоди и сладки картофи. Те съставляваха хранителните припаси на острова. Всеки соленоводен канал беше обрасъл откъм морето с тръстики и рогоз, като че там имаше въоръжена с остри копия армия, но навътре в сушата, където се стичаха потоците от хълмовете с маслинови горички, водата в каналите беше сладка и имаше пищна растителност – водни лилии красяха спокойната повърхност, а край брега се жълтееха лютичета.

Точно там през пролетта двата вида водни костенурки (едните – черни на златисти петна, а другите – на тесни ивици с бледосив цвят) писукаха пронизително, почти като птици, в търсене на другар. Жабите – зелени и кафяви, с петнисти като леопардова кожа бутчета – имаха вид на прясно боядисани.

Прегръщаха се така страстно и пламенно, че очите им щяха да изхвъркнат, или пък квакаха безспирно в хор и снасяха във водите огромни гроздове яйца. На местата, където край каналите хвърляха сянка тръстики, смокини или други плодни дръвчета, миниатюрните дървесни жабки, яркозелени на цвят и с мазна кожа, мека като кадифе, издуваха жълтите торбички на гърлата си, докато стигнеха размерите на орех, и пееха монотонно с тенорови гласове. Яйцата си – жълтеникави купчинки с размерите на дребна слива – дървесните жабки снасяха във водата, където лекото течение плавно полюшваше преплетените стъбла на водораслите.

От едната страна на селските градини имаше ливади, които пролетните дъждове наводняваха и превръщаха в голямо езеро, десетина сантиметра дълбоко, обрасло по края с трева. Тук, в топлата вода, се събираха тритоните – със светлокафяви гърбове и жълти кореми. Мъжкият заставаше точно срещу женската, прилепил извитата си опашка към тялото, след което лицето му придобиваше много съсредоточено изражение, което бе направо смешно, и тритонът започваше свирепо да върти опашка, изхвърляше сперма и я насочваше към женската. Тя на свой ред оставяше оплодените яйца – бели и прозрачни почти като водата, с черния и лъскав като мравка зародиш в средата – върху някое листо, а после с помощта на задните си крака прегъваше листото и го слепваше така, че яйцата да бъдат добре увити.

Напролет из тези потопени под вода ливади идваше да пасе странен добитък. Огромни, шоколадовокафяви на цвят, с тежки, закривени назад рога, които пък бяха бели като гъби, тези животни приличаха на говеда от Централна Африка, но сигурно са били докарани отнякъде по-наблизо, може би от Персия или Египет. Отглеждаха ги странни и диви хора, вероятно цигани, които разпрягаха дългите си и ниски каруци край ливадите. Мъжете бяха свирепи на вид, мургави като врани, а красивите жени и момичета имаха кадифено черни очи и коси като кожухче на къртица. Те седяха около огъня на приказки или плетяха кошници, като разговаряха на език, който не разбирах, а опърпаните момчета, слаби, почернели от слънцето, пискливи като сойки и недоверчиви като чакали, пасяха стадото. Когато огромните говеда нетърпеливо започваха да се хранят, всяко се мъчеше да измести другото, а когато се сблъскаха, пращането на рогата им приличаше на изстрели от мускет. Сладникавата миризма на кафявите им козини оставаше в топлия въздух подире им, както остава ароматът на цветя. Ливадата дни наред стоеше празна, но ето че един ден заварвах безредно разположения лагер, сякаш винаги си е бил там – непрекъснато забулен в паяжинния дим от розовите блещукащи огънове. Стадата говеда бавно газеха из плитката вода, муцуните им се потапяха и късаха трева, копитата им шляпаха и това нашествие на

великани плашеше тритоните и обръщаше жабите и новородените костенурки в ужасен бяг.

Много си мечтаех за едно от тези огромни кафяви говеда, но знаех, че близките ми при никакви обстоятелства не биха позволили да притежавам нещо, което е толкова грамадно и с такъв свиреп вид, колкото и да им се молех, колкото и да обяснявах, че животните са много кротки и ги пасат шестседемгодишни дребосъци.

Но ако питате семейството ми, аз почти се бях сдобил с едно такова говедо.

Въртях се край ливадите наскоро след като циганите бяха заклали един бик – проснали бяха все още окървавената кожа, а група момичета я остъргваха с ножове и втриваха в нея дървесна пепел. Наблизо беше струпано нарязаното на кървави късове туловище, по което вече блестяха и жужаха мухите, а редом с него бе оставена масивната глава с космати уши, прилепнали назад, с полузатворени, сякаш замислени очи и струйка кръв, потекла от едната ноздра. Разклонените бели рога бяха дълги поне четири стъпки, дебели колкото бедрото ми, и аз ги гледах с ненаситния копнеж на млад ловец, тръгнал за едър дивеч.

Реших, че не си струва да купувам цялата глава, макар че бях сигурен в способностите ми на препаратор, семейството не споделяше мнението ми. При това напоследък имаше малко неприятности, свързани с една мъртва костенурка, която аз, без да се замисля, бях подложил на дисекция не другаде, а на верандата, така че всички вече имаха предубеждение към анатомичните ми интереси. Всъщност беше много жалко, защото, закачена внимателно, главата на бика щеше да изглежда внушително над вратата на спалнята ми и да се превърне в *piece de resistance* от колекцията, превъзхождаща дори препарираната ми летяща риба и почти довършения скелет на козел. Но понеже знаех колко непреклонни можеха да бъдат близките ми, с неохота реших да се задоволя с рогата. След разгорещени пазарлъци (циганите знаеха достатъчно гръцки, за да се пазарим), платих за рогата десет драхми, като добавих към тях и ризата ми.

За липсата на ризата предложих на мама обяснението, че толкова лошо съм я скъсал, понеже съм паднал от едно дърво, че не е имало смисъл да връщам парцалите. Подир което победоносно отнесох грамадните рога в стаята ми и след като цяла сутрин ги търках и лъсках, заковах ги за една дъска и я закачих много внимателно на един пирон над вратата.

Отдръпнах се, за да се наслажда на гледката, и в същия миг чух, че Лесли крещи ядосано: – Джери! Къде си?

Сетих се, че бях взел от стаята му една консервена кутия със смазка, за да лъскам рогата, с намерението да му я върна, преди да се усети. Но не успях да се справя, защото вратата се отвори и Лесли се появи войнствено настроен.

– Джери! Да си вземал проклетата смазка?

Като противовес на стремителното му влизане, вратата се затръшна с трясък. Внушителните рога скочиха от стената, сякаш бяха понесени от духа на бика, комуто принадлежаха, и паднаха право върху главата на Лесли, при което той се строполи като посечен с брадва.

Първото, което ме уплаши, беше, че прекрасните рога може да са се счутили.

Второто – че брат ми може да е мъртъв. И за двете грешах. Рогата бяха цели-целенички, а брат ми, макар и с размътен поглед, се повдигна, приседна и се вторачи в мене.

– Господи! Главата ми! – простена той, като притискаше с ръце слепоочията си и се поклащаше напред-назад.

– По дяволите!

В желанието си преди всичко да го умилостивя, отидох да потърся мама. Намерих я в спалнята ѝ – дълбокомислено разглеждаше леглото, върху което сякаш имаше изложба от модели за плетене. Обясних ѝ, както си беше, че рогата ми случайно са промушили

Лесли. Както обикновено, мама възприе всичко откъм лошата му страна и реши, че тайно съм вмъкнал в стаята си бик, който е изкормил Лесли. Облекчението ѝ, когато видя, че Лесли седи на пода и не си личи да е наранен, беше значително, но в него имаше и примес на раздразнение.

– Миличък Лесли, какво пак си правил?

Лесли я гледаше втренчено и лицето му бавно придобиваше цвета на узряваща на слънцето слива. С известна мъка си възвърна гласа.

– Това пусто хлапе... – каза накрая той и макар че говореше приглушено, все едно че се чуваше рев. – Опитва се да ми пръсне черепа... Цапардоса ме с проклетите рога на някакъв огромен елен...

– Недей да ругаеш, миличък – машинално му направи забележка мама. – Сигурна съм, че е станало случайно.

Аз потвърдих, че не съм искал Лесли да пострада, но че в интерес на истината трябва да изясня, че рогата не са еленови, защото формата им е съвсем различна, а принадлежат на порода говедо, която все още не съм идентифицирал.

– По дяволите проклетата му порода! – озъби се Лесли. – И рога на посран бронтозавър да са, все тая!

– Лесли, миличък – каза мама, – няма никаква нужда да ругаеш!

– Как да няма?! – изкрещя Лесли. – И върху твоята глава да беше паднало нещо като гръден кош на кит, и ти щеше да ругаеш!

Помъчих се да обясня, че гръдният кош на кита всъщност по нищо не прилича на моите рога, но млъкнах, защото Лесли ме погледна така заплашително, че лекцията по анатомия ми заседна на гърлото.

– Разбери, миличък, не бива да ги държиш над вратата – каза ми мама. – Много е опасно. Можеше да паднат върху Лари.

При мисълта, че Лари можеше да бъде повален от рогата, кръвта замръзна в жилите ми.